

اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

وزارت راه و شهرسازی
شرکت عمران و بهسازی شهری ایران
(مادر تخصصی)

نشست تخصصی حاشیه نشینی

(علل و عوامل، چالش‌ها و راهکارها)

اداره عمران و بهسازی شهری ایلام

خرداد ۱۳۹۵

فهرست مطالب

- ۱- معرفی..... ۱
- ۱-۱. مخاطبان..... ۱
- ۱-۲. حیطه فعالیتی مخاطبان..... ۱
- ۱-۳. اثر گذاری مخاطبان در پیشبرد اهداف عمران و بهسازی..... ۱
- ۲- زمینه های شکل گیری موضوع و روش آموزش..... ۱
- ۲-۱. اسناد نیازسنجی و اعتمادسازی..... ۲
- ۲-۲. چگونگی فرایند شکل گیری موضوع و روشهای آموزش..... ۲
- ۳- نحوه معرفی دوره آموزشی..... ۲
- ۴- ارائه چگونگی دوره آموزشی..... ۲
- ۴-۱. دکتر مهر علیزاده مدیر کل دفتر امور اجتماعی استانداری..... ۲
- ۴-۲. مهندس کلانتری رئیس اداره عمران و بهسازی شهری..... ۵
- ۴-۳. دکتر قاسمی - دکترای جامعه شناسی عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام..... ۶
- ۴-۴. بحث و تبادل نظر..... ۱۰
- ۴-۵. جمع بندی..... ۱۲
- ۴-۶. مکان و زمان برگزاری نشست..... ۱۷
- ۴-۷. گزارش تصویری..... ۱۷

فهرست تصاویر

- تصویر ۴- شروع جلسه با صحبت های دکتر مهرعلیزاده مدیرکل دفتر امور اجتماعی ۱..... ۳
- تصویر ۴-۲ آموزش دکتر قاسمی دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام..... ۸
- تصویر ۴-۳ بحث و تبادل نظر حاضرین در نشست تخصصی حاشیه نشینی..... ۱۴
- تصویر ۴-۴ بنر معرفی نشست تخصصی حاشیه نشینی (بررسی عوامل، چالشها و راهکارهای پیشنهادی)..... ۱۷
- تصویر ۴-۵ بحث و تبادل نظر اعضا نشست تخصصی حاشیه نشینی (بررسی عوامل، چالشها و راهکارهای پیشنهادی)..... ۱۸
- تصویر ۴-۶ نشست تخصصی حاشیه نشینی علل و عوامل، چالش ها و راهکارها..... ۱۸

۱- معرفی

۱-۱. مخاطبان

مخاطبان دوره برگزار شده معاونین و کارشناسان کلیه ادارات عضو ستاد و عضو کارگروه امور اجتماعی ذیل ستادبازآفرینی استان، شهرداری ایلام، شورای شهر ایلام، پژوهشگران حوزه اجتماعی و اساتید دانشگاه میباشند.

۱-۲. حیطه فعالیت مخاطبان

حوزه ی فعالیت مخاطبان به ۳ بخش یکی مدیران (اعضای ستادبازآفرینی) ، مجریان (شهرداری و شورای شهر ایلام) و اساتید دانشگاه بعنوان متخصصین در این زمینه می باشد.

۱-۳. اثرگذاری مخاطبان در پیشبرد اهداف عمران و بهسازی

با توجه به اینکه رفع معضل حاشیه نشینی از سیاستهای کلی نظام مقدس جمهوری اسلامی می باشد و شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران بعنوان متولی این برنامه های مختلفی در دستور کار خود دارد و همچنین با توجه به تاکید ویژه مقام معظم رهبری در خصوص رفع این معضل در سطح کشور، جهت رسیدن به این هدف و همچنین با توجه به اینکه هیچ راهکار عملیاتی و اجرایی بدون مطالعه، پژوهش مطمئناً نمی تواند به نتیجه مورد نظر برسد لذا سلسه نشست های تخصصی در این حوزه تدوین شده که خروجی آنها مطمئناً می تواند در پیشبرد اهداف سازمان موثر واقع شود.

۲- زمینه های شکل گیری موضوع و روش آموزش:

با توجه به برنامه اجرایی کارگاه حرفه مندان در مورخ ۹۵/۱/۲۸ در دانشگاه ایلام و با حضور مهندس متمول معاون ساماندهی بازآفرینی شهری شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران در آن کارگاه که به بررسی معضلات شهر ایلام پرداخته شد معضل حاشیه نشینی بعنوان مهم ترین معضل در حال حاضر شهر ایلام به اجماع نظر حاضرین رسید. و مقرر شد که با مدیریت دفتر امور اجتماعی استانداری ایلام این سلسه نشست ها در این زمینه برگزار گردد. لذا پس از ابلاغ مصوبات و ارسال فرم الف به دفتر مطالعات و همچنین مذاکرات با مدیرکل دفتر امور اجتماعی جهت زمان و نحوه برگزاری نشست مشخص گردید. همچنین هدف نشست بیشتر به بحث و تبادل نظر و استفاده از تجربیات در این حوزه بود تا به یک جمع بندی نهایی و ارائه یک راهکار عملیاتی رسید. چراکه افراد حاضر در جلسه مدیران هستند که اشرافیت کامل با توجه به حیطه فعالیت خود نسبت به موضوع دارند. و هدف جمع بندی این جزیره ای عمل کردن و رسیدن به یک دستور کار واحد و مشترک می باشد.

۲-۱. اسناد نیاز سنجی و اعتماد سازی:

در راستای برنامه اجرایی بازآفرینی سال ۹۴ و ردیف ۹ این برنامه با عنوان برگزاری کارگاههای آموزشی مدیران و کارشناسان، با هماهنگی ها و صحبتهای انجام شده با شرکت مادر تخصصی و دفتر مطالعات کاربردی و امور ترویجی، و همچنین تشکیل کمیته اقتصادمقاومتی در این خصوص به ریاست دکترایزدی معاون وزیر و مدیرعامل شرکت عمران و بهسازی شهری ایران ابلاغی از طرف جناب آقای دکتر آخوندی وزیر محترم راه و شهرسازی، که پیرو این ابلاغیه به استانها کمیته ای با این موضوع در سطح استان برگزار و مقرر شد تا نشست هایی در این خصوص برگزار گردد. همچنین با ارسال دعوت نامه از طرف استانداری (مدیرکل امور اجتماعی استانداری ایلام) دستگاههای اجرایی ملزم به شرکت در نشست، و درک اهمیت موضوع هستند.

۲-۲. چگونگی فرایند شکل گیری موضوع و روشهای آموزش:

با توجه به نتیجه کارگاه حرفه مندان در دانشگاه ایلام که با حضور معاون ساماندهی بازآفرینی شهری شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران برگزار کرده بود و مقرر گردیده بود که سلسله نشست هایی در خصوص حاشیه نشینی برگزار گردد عنوان این دوره برای نشست تخصصی انتخاب شد. و با توجه به مشاوره با مدیران و کارشناسان دفتر مطالعات کاربردی از مقرر شد که از اساتید مجرب جهت آموزش استغاده شود و با نظر مدیرکل دفتر امور اجتماعی نشست بصورت بحث و تبادل نظر برگزار گردد.

۳- نحوه معرفی دوره آموزشی:

برگزاری دوره مصوبه ستاد بازآفرینی بوده لذا اعضاء ستاد در جریان کامل قرارداداشتند اساتید دانشگاه و دیگر مخاطبین از طریق دعوت نامه دفتر امور اجتماعی استانداری عنوان نشست به آنها معرفی گردید.

۴- ارائه چگونگی دوره آموزشی:

۴-۱- دکتر علی مهر عزیزاده - مدیرکل دفتر امور اجتماعی استانداری

در ابتدا ضمن عرض خیر مقدم به مهمانان محترم عنوان جلسه را یک نشست تخصصی علمی با موضوع حاشیه نشینی (بررسی علل و عوامل، راهکارها و چالشها و راهکارهای پیشنهادی) مطرح نمود. و از برگزار کنندگان این جلسه سرکار خانم کلانتری رئیس اداره عمران و بهسازی شهری و جناب آقای مهدیزاده معاون شهرسازی اداره کل راه و شهرسازی به نمایندگی از شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران تشکر کرد.

وی با اشاره به اینکه کلیه حاضرین در جلسه که از صاحب نظران و محققین حوزه اجتماعی هستند و اشرافیت کامل به موضوع دارند هدف از برگزاری نشست را برخورد با یک پدیده اجتماعی تحت عنوان حاشیه نشینی مطرح نمود که مختص به ایلام و ایران نبوده و یک پدیده و معضل جهانی مطرح نمود این پدیده که با اصطلاحات مختلفی مطرح می شود یک بدقوارگی در سیستم شهری است که مربوط به سکونتگاههای غیر رسمی و یا با یک عنوان کلی به اسم حاشیه نشینی می باشد. و اقعیتی که مادر شهرهایمان با آن روبرو هستیم. یکی از اهداف این نشست تجزیه و تحلیل علل و عوامل شکل گیری این پدیده می باشد. واقعیتی که ریشه در یک سری دلایل دارد که هدف ما در این نشست پرداختن به این دلایل و عوامل می باشد که در نهایت وقتی به ریشه اصلی این معضل رسیدیم راه حل یا راه حل هایی برای پیشگیری آن ارائه دهیم. ایشان با اشاره به ستاد بازآفرینی شهری پایدار که در سطح ملی به ریاست رئیس جمهور و در جانشینی وزیر راه و شهرسازی می باشد. و این ستاد به سطح های استانی و شهرستانی نیز در حال برگزاری می باشد. هدف این ستاد را یک نگاه جدید و رویکرد و یک دستور کار شهری جدید برای بررسی و رفع نواقص و مشکلاتی که در حوزه مدیریت شهری طی سنوات گذشته شکل گرفته بر شمرد.

شکل ۴-۱ شروع جلسه با صحبت های دکتر مهرعلیزاده مدیرکل دفترامووراجتماعی

که ذیل این ستادها کارگروههای در استانها به صورت تخصصی تعریف شده که بایستی از طریق شما کارشناسان مجرب در سطح استان به بررسی و ارائه راه حل برای رفع این معضلات با توجه به بومی بودن هر شهر و شرایط و ساختار ویژه هر شهر و استان حل نمود.

از آنجا که شهر یک سیستم است که در ابعاد مختلف اقتصادی-اجتماعی-فرهنگی و.. اجزاء تشکیل دهنده این سیستم می باشند اشاره کرد ولی متذکر شد که صرف نگاه کالبدی به شهر متأسفانه یکی از عوامل پدیده آورنده این گونه معضلات می باشد. نگرشی که در کل دنیا بر آن اتفاق نظر دارند این است که یک شهر عمدتاً یک مقوله اجتماعی است و ظرافت‌ها و حساسیت‌های خاصی را می‌طلبد تا واژه شهر در جایگاه معنی و مفهوم درست خود قرار گیرد. بعنوان مثال در بررسی شهر ایلام نکته حائز اهمیت است جمعیت شهرنشینی در استان که تقریباً در کمتر از دو دهه دو برابر شده و بالطبع آن جمعیت روستایی در آن تقریباً نصف شده است. یعنی چیزی حدود ۶۳-۶۴ درصد جمعیت شهرنشین و ۳۵-۳۴ درصد روستایی در استان روبرو هستیم. این سیل شتابان جمعیت روستاها به شهرها آیا با مدیریت شهری همراه بود که مطمئناً نبوده که تزریق این جمعیت به شهرها خروش یک بدقوارگی‌های فارچ گونه در سطح شهرها می‌باشد. این بدقوارگی در نگاه ظاهری است و چیزی که قابل لمس است. اما در صورتیکه معضلات که در دیگر حوزه‌ها ایجاد می‌شود بسیار تأثیرگذارتر بوده است و نقش بیرنگ‌تری را داشته‌اند. و این برمی‌گردد به ریشه اصلی شهر و شهروندی ما به مفهوم شهروندی توجه نکرده‌ایم و هدف این بوده که شهرنشین داشته باشیم. در صورتیکه باید شهروندان توانمند شده به معنی واقعی در همه ابعاد به سمت شهرنشین شدن روی آورند.

توجه به ارزش‌های فرهنگی-تاریخی یک شهر که می‌تواند در این توانمندسازی و ارتقاء تأثیرگذار باشد به صورت جدی در نظر گرفته شود. عواملی چون عدم همگرایی برنامه‌های مختلف در حوزه‌های مختلف (اقتصادی، عمرانی، فرهنگی و...) ضعف برخورداری از دانش مدیریت شهری، فقدان نظام ارزیابی مدیریت شهری، اعتماد ساکنان، حسن تعقل به شهر همه از عواملی هستند که مقوله اجتماعی بودن شهر را پیش از پیش محرز کرده است.

تشکیل این کارگروه اجتماعی ذیل ستاد باز آفرینی شهری برگرفته از اهمیت این موضوع می‌باشد. و این که از همین منظر بتوان به مشکلات و یا برنامه‌ریزی‌ها در ابعاد کالبدی و... نگاه کرد خلایی که برگرفته از کم توجهی و یا بی‌توجهی به مقوله اجتماعی بودن شهر حاصل شده است. اما آنچه که هم بر آن اتفاق نظر دارند مشارکت شهروندی و نهادمند کردن گفت‌وگوهای شهری جهت تصمیم‌گیری‌ها در همه مراحل اعم از تدوین، اجرا و ارزیابی برنامه‌ها می‌باشد.

اما معضلی که امروز هدف و عنوان نشست را به خود اختصاص داده است بدقوارگی سیستم شهری به دلیل توسعه ناموزن هست که حاصل آن حاشیه‌نشینی می‌باشد. ما در استان ایلام هم حاشیه‌نشینی ورودی داریم هم خروجی مردم ایلامی که از ایلام به خارج از استان مهاجرت کرده و در شهرهای بزرگتر که عمدتاً در حاشیه کلان شهرها ساکن می‌شوند و قسمت دوم

مردمی هستند که از شهرها و روستاهای استان به شهر ایلام مهاجرت می کنند و در حاشیه شهرهای بزرگتر ساکن می شوند. اما وجه مشترک هم این مهاجرین جستجوی شغل و رسیدن به امکانات و رفاهیاتی است.

که در مکان زندگی فعلی آنها وجود ندارد. این همان واقعیتی است که حاشیه نشینی و توسعه ناموزون در شهرها و مراکز استانها را بیشتر در بر گرفته است.

معضل حاشیه نشینی پارادایمی از دیگر معضلات می باشد مثل بیکاری، معضلی که در استان ایلام بسیار مشهود است که خود این معضل بیکاری به قسمت های مختلفی دسته بندی می شود. بیکاری زنان، مردان، فارغ التحصیلان یا به عبارتی دانشگاهیان و... این معضل به دلیل اینکه در محل زندگی فرد شرایط کاری مناسب برایش فراهم نمی شود مجبور به مهاجرت در مکانی دیگر که هیچگونه رابط هویتی با فرد نداشته می شود و شرایط را برای پذیرش و تحمل روابط غیر مرتبط و یا سنگین برای فرد راحت تر فراهم می نماید.

علی الیحال با همه تفاسیر صورت گرفته راه حل پیشنهادی فقط از طریق گفتگو، آموزش حل نمی شود و ورود قوه قهریه نیز امری ضروریست تا هر شخصی به راحتی نتواند در حاشیه شهرها شروع به ساخت و ساز کند.

راه حل بعدی بررسی معضلات در مبدأ این مهاجرین بایستی اتفاق افتد چرا که ایجاد بعضی امکانات رفاهی مثل دانشگاه، مراکز درمانی، و رفع بعضی مشکلات مثل ایجاد یک راه دسترسی، پل، تونل و... هم می توانند در جلوگیری از مهاجرت مردم منطقه تأثیرگذار باشند.

اکثر روستاهای استان ایلام خالی از سکنه شده اند و تعداد معدودی هم که تبدیل شدن روستاها به خانه سالمندان باقی مانده اند جمعیت محدودی دارند که غالباً سالمندان روستا می باشند. این روستاها که در استان مرزی مثل ایلام بسیار حائز اهمیت هستند چرا که استفاده فقط در تاریخ های خاصی مثل عید... از این منازل روستایی خود می تواند تهدیدی باشد که باز اهمیت استان ایلام بتوان شهر مرزی و روستاهای آن را مشخص می کند. که البته بایستی با بسته های حمایتی و تشویقی مانع از مهاجرت آنها شد و جمعیت روستاها را تثبیت کرد.

۴-۲- لایا کلاتری - رئیس اداره عمران و بهسازی اداره کل راه و شهرسازی

ضمن عرض سلام و ادب و احترام و تشکر از همه بزرگواری که در این نشست حضور دارند. و همچنین تشکر از مدیرکل محترم دفتر امور اجتماعی استانداری ایلام، دبیر کارگروه فرهنگی اجتماعی و مشارکتهای مردمی که هماهنگی های این نشست را برعهده داشتند. در ابتدا با اشاره به سند فرادست ستاد باز آفرینی شهری پایدار که در مورخ ۹۳/۷/۲ به تصویب هیئت محترم رسید و به استانداران ابلاغ شد این ستاد نیز در استان ایلام فعالیت خود را از سال ۹۴ آغاز کرده است ریس این ستاد استاندار و به جانشینی معاون عمرانی، معاون سیاسی راهبری می شود، دستگاههای اجرایی عضو این ستاد هستند که خوشبختانه در سال

۱۳۹۴ در استان ایلام چهارستاد برگزار گردیده و در سال ۱۳۹۵ یک ستاد استانی را که بصورت همزمان با کارگاه حرفه مندان در دانشگاه ایلام با حضور مشاورین و هیئت علمی دانشگاه ایلام برگزار شد رداشته ایم. در مورخ ۹۵/۱/۲۸ به تفصیل به بحث و بررسی در خصوص شهر ایلام پرداخته شد، از نظر توپوگرافی، مبلمان شهری، اقلیمی، فرهنگی و... که در نهایت مدیران دستگاههای اجرایی و اساتید به این اتفاق نظر رسیدند که در حال حاضر حاشیه نشینی، معضل اصلی شهر ایلام است. چراکه با در نظر گرفتن مساحت این مناطق و جمعیت آنها اهمیت این پدیده بیش از پیش محرض می شود. ۲۵۰ هکتار مساحت و ۵۰ هزار نفر جمعیت برای محلات بان برز، بان بور و سبزی آباد مناطقی که مصوب شده اند و تعیین محدوده شده اند از یک طرف و از طرف دیگر با اذعان به شکل گیری محلات جدیدی مثل هانیوان، چالیمار، پیچ آشوری و... که در صورت تصویب آنها متوجه رخ دادن یک فاجعه به زودی در شهر ایلام خواهیم بود. علی ایحال مصمم شدیم که در این خصوص و رو کرده و به دنبال علل اصلی شکل گیری این معضل و ارائه راهکارهای عملیاتی با اولویت بومی شهر ایلام بپردازیم. لذا از متخصصین این حوزه و دستگاههای اجرایی مرتبط با این موضوع دعوت کردیم که در این نشست شرکت نمایند و با همفکری یکدیگر به ریشه یابی دقیق موضوع بپردازیم چراکه این حقیقت تلخ در شهر ایلام شکل گرفته و با بی تفاوتی و نادیده گرفتن آن نمی توانیم از گسترش آثار مخرب آن جلوگیری نماییم. حاشیه نشی و سکونتگاههای غیر رسمی به مثابه یک فرد بیمار است که فارغ از اینکه دلیل بیماری چه بوده، نباید نسبت به درمان آن بی تفاوت بود چراکه این مقوله مانند عضو یک خانواده هست که دارای بیماری مصری باشد و بالطبع به افراد دیگر خانواده نیز آسیب خواهد رساند. هرچند که مطمئناً درصدی از آن هم به قصور والدین مرتبط می شود. با همین نگاه و تعمیم خانه به شهر و افراد خانواده به شهروندان ما بایستی در دو مسیر حرکت کنیم اول بهسازی وضع موجود یا به عبارتی درمان و دوم پیشگیری از شکل گیری مجدد و توسعه آن با رویکردی نظام واحد مدیریت شهری. لذا امید است با کسب نظرات و تجارب ارزشمند دوستان به نتایجی علمی، عملی و اجرایی برسیم.

۴-۳. دکتر یار احمد فاسمی - دکترای جامعه شناسی. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام

حاشیه نشینی، سیر تحول، علل و پیامدهای آن

حاشیه نشینی عبارت است از نوعی سکونت بی قواره، بی قاعده، مهار گسیخته گروههایی دفع شده از یک مبدأ در یک مقصد خاص.

بر اساس تعریف فوق، پیشینه این پدیده بیمارگون اجتماعی به ویژه در نواحی شهری، به دوایر قرن ۱۸ یعنی مقارن با وقوع انقلاب صنعتی در اروپا برمی گردد. در این فرآیند که با انتقال بخشهایی از جمعیت و جابجائی نیروهای انسانی، صورت گرفت، شهرهای صنعتی شده جدید اروپا آغوش خود را به روی مهاجرانی گشود که مجال زندگی از یکسو که در روستا برای آنها تنگ شده بود و از سوی دیگر نقاط شهری، به شدت به آنها نیاز پیدا کرده بود نتیجه این جابجایی در کشورهای صنعتی، همان

ایجاد توازن مجدد جمعیت در پهنه آب و خاک بود. از آنجایی که این فرآیند جابجایی، به واسطه یک نیاز ملی ایجاد شده بود، سازوکارهای مدیریت توسعه شهری توان مهار آن را تا حد بسیار بالایی، به دست گرفت و کمتر توانست سیمای شهرهای نوبنیاد پسا صنعتی شده اروپا را تخریب نماید و بنابراین این حاشیه‌نشینی چندان آسیب زا نبود.

اما این فرآیند در سایر نقاط غیر صنعتی یا صنعتی شده وابسته از جمله ایران سالهای ۱۳۴۰ به بعد شکل و محتوای دیگری به خود گرفت، ایران پس از کودتای ۱۳۳۲، جزو احتمالار امریکا محسوب شد و به برنامه‌ریزیهای آن در اختیار مستشاران امریکایی قرار داده شد، تحولاتی که از سالهای ۱۳۴۱ موسوم به انقلاب سفید، سیما و محتوای جامعه آن روز ایران را دگرگون ساخت، و اثرات خود را بر ویرانی روستا و گسترش بی رویه و بی قواره شهرهای بزرگ از جمله تهران و سپس مراکز استانهای دیگر نهاد. قیمت نفت افزایش یافت، ساخت و ساز بی رویه شهری آغاز شد اصطلاحات ارضی روستاها را از سکنه خالی کرد و روانه شهر نمود، و از آنجایی که حجم جابجایی جمعیت سنگینی بود و سیاست توسعه روستایی آن زمان، نتوانست. آن سیل مهاجر را در روستا نگه دارد و مدیریت شهری وقت هم به واسطه ضعف‌های خاص خود توان ساماندهی منظم آنها را نداشت. نتیجه این با برنامه‌گی، شکل‌گیری سکونتگاههای غیر استاندارد بود که از آن تحت عنوان حاشیه‌نشینی و آلونک نشینی (shanty Town) یاد می‌شود. و ایلام با یک دهه تأخیر نسبت به کشور مشمول این وضعیت شد و از سالهای ۱۳۵۰ به بعد به شدت گسترش یافت و در فاصله حدود دو دهه جهت آن به ۱۰ برابر افزایش یافت.

رویکردهایی که این پدیده (یعنی حاشیه‌نشینی) را تبیین کرده‌اند، دو نگاه متفاوت به آن داشته‌اند، در نگاه اول، مهاجرت امری کارکردی و مثبت تلقی شده و آن را پاسخی به عدم توازن جامعه داشته‌اند در این نگاه، مهاجران برای شهرها دارای کارکرد مثبت بوده و موجبات گسترش و توسعه شهرها را فراهم ساخته‌اند. در عوض ماندن آنان در روستا، هیچ نقطه مثبتی به همراه نداشت.

در نگاه دوم، حاشیه‌نشینی در هر صورت پدیده‌ای مرضی و بیمارگون تلقی شده که آثار این بیمار گونگی هم در مبدأ (روستاها) و هم در مقصد (شهرها)، به خوبی مشهود و عیان است. در این نگاه، حاشیه‌نشینی محصول یک سیاست ضعیف ملی و تأکید سیاست جهانی (نظام جهانی) است. مهاجران در این رویکرد همچون نیروهای توانایی هستند که توسط دستگاه مکنده شهری، جذب شده، سپس شهری بزرگ نیز با تکرار این فرآیند، نیروهای خلاق را جذب کرده، آنگاه پایتخت کشور این چرخه را تکمیل نموده و سرانجام با اشباع داخلی، سیل مهاجرت مغزها و نخبگان به کشورهای هسته‌ای یا مادر شهرها سرازیر می‌گردد.

آنچه که در این بین از ایل جابجایی منتفع می‌شود، سلطه است سلطه‌ای که نمایندگان در داخل کشور داشته و مرکز سلطه که در جهان سرمایه‌داری است. در این نگاه حاشیه‌نشینی به مرکزی تبدیل می‌شود که پرورش دهنده انواع کجروپهاست.

مکانی است که از نقد سکونت غیر استاندارد، و مرض آفرین است و به وجود آمده‌اند انواع و اقسام آسفتگی‌ها و نابسامانیها و باز تولید کننده آنومی است.

شکل ۴-۲ آموزش دکتر قاسمی دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام

حاشیه‌نشینی در ایران از این رو می‌تواند با آثاری از این قبیل همراه گردد:

- ۱- از لحاظ اقتصادی، منجر به فروش نیروی ارزان در شهرها می‌شود و اینجا ریشه‌های استثمار مستحکم می‌شود از سوی دیگر به واسطه عرضه بیش از حد نیروی کار، موجب بیکار می‌گردد.
- ۲- از جنبه کالبدی، به فاصله طبقاتی عینیت می‌بخشد و سیمای شهر را زشت و زشت‌تری می‌کند به علاوه، در روند برنامه‌های جامع شهری اختلالات جدی ایجاد می‌کند.
- ۳- از منظر اجتماعی- منجر به تنزل پایگاه اجتماعی و مهاجران می‌شود (مهاجرانی که دیروز در روستاها جاه و مقامی داشتند، اکنون در شهر به مشاغل پست و بی مایه روی آورده‌اند).
- همچنین، حاشیه‌نشینی از این منظر، باعث افزایش ضریب آنومی اجتماعی می‌شود و موجب ایجاد کانون‌های بومی می‌گردد.
- گسترش طرد اجتماعی نیز از جمله پیامدهای اجتماعی این وضعیت است.

۴- از نظر سیاسی، حاشیه‌نشینی در برخی کشورها مخروب است و به عنوان یک کانون شورش اجتماعی بر علیه دولت‌های وقت، عمل می‌کند و هم می‌تواند مکانی باشد برای سوء استفاده برخی جریانهای سیاسی، در جهت تحکیم منافع آن گروهها (***) شعبان جعفری از میان این گروههای حاشیه‌نشینی بلند شدند).

حاشیه‌نشینی پدیده‌ای است که جامعه ما را در برابر یک واقعیت غیرقابل انکار قرار داده است. با این حال باید برای آن فکری کرد. مجموعه راهکارهایی که تاکنون در بسیاری از کشورها، جواب داده به دو دسته تقسیم می‌شدند اول اقداماتی است که باید در مبدأ انجام گیرد. بدون توجه به این امر، تمامی اقدامات مقصد عقیم خواهد ماند. اولین اقدام، بهبود و معیشت اجتماعات روستایی است. نه رفتن جاده، نه ساختن مدرسه، نه ساختن مرکز بهداشتی و نه چیزی دیگر. این امر شرایط لازم را برای ماندن فرد روستایی در روستا فراهم می‌سازد. با انجام این امر، تا مرز می‌توان از فاصله درآمدی روستا- شهر کاست، زیرا تعریف انگیزه مهاجرت، دسترسی به درآمد کافی است. چگونگی این امر در گروهف صنعتی کردن روستاهاست که در این مورد صنایع به دو دسته تقسیم می‌شوند.

الف) صنایع متوسط در مواردی جواب می‌دهد که تجمیع روستایی صورت گیرد، تعداد روستا در یک منطقه مرکزی تجمیع می‌شوند و با ایجاد صنایع متوسط می‌توان هم نیروی انسانی لازم را فراهم ساخت و هم هزینه امکانات ایجاد صنایع را کاهش داد.

ب) صنایع کوچک را می‌توان با توجه به استعداد هر روستا، گسترش داد. در این مورد مطالعه آمایشی سرزمین روستاها می‌تواند مؤثر باشد.

* نکته‌ای که اینجا ضروری است، وجود یک سیستم نظارتی جدی، بدون ملاحظه کاری و قاعده‌مند بر نحوه عمل و استمرار این گونه صنایع است، با بسیاری از طرح‌های به اصطلاح صنعتی در روستاها با طرح‌های کلان موافقت شد اما منابع ریالی آنها در شهرها و شهرهای بزرگ هزینه گردید. زیرا سیستم نظارتی به درستی عمل نکرد. اما شرط کافی در مبدأ، پر از تأمین نیازهای شغلی و معیشتی، ایجاد امکانات رفاهی، آموزشی، تفریحی، ورزشی و... در این مناطق است.

در مقصد که همان نقاط شهری است، ساز و کارهای دیگری باید برای حاشیه‌نشینان (مهاجران روستایی دیروز) اتخاذ نمود بدون شک نمی‌توان این مهاجران را به روستا عودت داد، پس باید در شهر برای آنها سیاست‌های جدید به کار گرفت مهمترین پیشنهادات در این خصوص عبارتند از:

۱- بهسازی اجتماعی: از لحاظ قضایی و مسکونی، تخریب محله‌های بی نقشه و ساماندهی مجدد معماری همینطور، انجام پژوهش‌های اجتماعی- روانی در محلات حاشیه‌نشینی به منظور شناسایی مسائل و ارائه راهکارها در جهت مبارزه جدی و فراگیر با آنها.

۲- انجام برنامه‌های باز جامعه‌پذیری (جامعه‌پذیری مجدد)، بسیاری از مهاجران، به ویژه نسل اول با ساختار ارزشی روستا به شهر آمده‌اند و با آداب شهروندی بیگانه‌اند، پرورش شهروند، در میان این گروه اجتناب ناپذیر است. برای نسل دوم مهاجران حاشیه‌نشینی، باید جدی‌تر و ژرف‌تر عمل کرد زیرا این نسل به شدت دچار سردرگمی، بی‌هویتی و آشفتگی، هستند و نیاز به جامعه‌پذیری مجدد دارند، رسانه‌های جمعی در این خصوص اهمیت بارزی دارند.

۳- تربیت شهروند، حاشیه‌نشینان خود را از لحاظ اجتماعی مطرود می‌دانند، این طرد گشتگی آنان را به عناصری منفعل، بی‌توجه و حتی دشمن شهرنشینان متنفذ، تبدیل می‌کند. لذا نه تنها احساس مسئولیت‌مدنی کمتری دارند، بلکه با آن هم درمی‌افتند. با ایجاد برنامه‌های ارشادی و شهروندی می‌توان حاشیه‌نشینان را مجدداً در بطن جامعه شهری ادغام کرد.

۴-۴ بحث و تبادل نظر

مهندس مهدیزاده، معاون شهرسازی اداره کل راه و شهرسازی

ایشان روند شکل‌گیری حاشیه‌نشینی که از روستاها شروع می‌شود و به شهرهای کوچک و از شهرهای کوچک به شهرهای میانی، شهرهای میانی به کلانشهرها بسط می‌یابد. و بالطبع در هر مکان جغرافیایی که اتفاق بیفتد معضلات خود را نیز به همراه دارد اشاره نمود و تا زمانیکه نابرابری حل نشود این پدیده ادامه خواهد داشت. نابرابری در همه ابعاد امکانات، خدمات، کار، زرق و برق‌های زندگی شهری.

بایستی بر روی هر کدام از این نابرابری‌ها مطالعات کاملی انجام شود تا درصد و میزان واقعی تأثیرگذاری هر کدام مشخص شده و سپس در همان راستا فعالیت‌هایی انجام شود. اما ورود این مهاجرین و اسکان غیررسمی آنها بصورت حاشیه‌نشینی باعث صدمه زدن به ساختار شهر شده و حاصلش شهری ناپایدار است. شهر ناپایدار آنچه که از نامش پیداست یعنی ناپایداری نسبت به هر نوع حادثه (مترقبه یا غیر مترقبه) طبیعی، غیر طبیعی. در گذشته شهرها پایدار بودند چرا که با ورود به شهر در شهر حل می‌شدند اما امروزه ظرفیت شهرها در این حد نیست و اگر از این معضل جلوگیری نکنیم ناپایداری شهرها خیلی بیشتر شده و از حد مجاز عبور می‌کند و به حالت بحرانی می‌رسد.

بحث دوم اشاره به ساخت و سازهای غیر فنی و غیر اصولی در حاشیه شهرهاست که می‌تواند خسارت‌های مالی و جانی زیادی در برابر هر گونه پدیده‌ای از خود نشان دهد. مثلاً سیل آبان ۱۳۸۴ در شهر ایلام که متأسفانه فاجعه‌ای را در همین مناطق رقم زد. که بقیه قسمت‌های شهری، مردم و مدیران کلاً بسیج شده بودند تا بحران ایجاد شده در این محلات را حل نمایند. و هزینه‌های نیروی انسانی و بار مالی بسیار سنگین را برای دولت به همراه داشت.

نکته بعد عدم ورود سازمان‌های اجرایی به این مناطق برای خدمت رسانی اصولی و درست است چرا که تا مالکیت این مکان‌ها اثبات نگردد هر گونه مداخله‌ای امکان پذیر نیست و یا به سختی امکان دارد.

نکته حائز اهمیت بحث سیما و منظر شهری یک شهر است که متأسفانه سکونتگاهها در شهر ایلام در کمربندی‌های شهری استقرار یافته‌اند که هر شخصی که بخواهد بعنوان مسافر از ایلام عبور کند چهره بسیار کویه و زشتی را در خاطر خود به جای می‌گذارد. و همچنین با توسعه این حاشیه‌نشینی به دامان طبیعت و پا به کوهها حتی چشم‌اندازهای طبیعی و خدادادی شهر ایلام را هم خراب نموده است. شاخصه شهر ایلام که طبیعت زیبایی آن است به لطف این حاشیه‌نشینی در حال انقراض است و اگر بی‌توجهی به آن شود یکی از پتانسیل‌های این شهر که بصورت خدادادی است از دست می‌رود. (اشاره به درخت بلوطی که در حیاط منزل یکی از حاشیه‌نشین‌ها که دارای قدمتی بالای ۱۰۰ سال است)!

مهندس مهدیزاده، بحث مدیریت یکپارچه شهری را راه‌حل این معضل عنوان کرد. و تا زمانیکه مدیریت یکپارچه شهری با تمام اهرم‌های (اختیارات، قدمت، اقتصاد و...) شکل نگیرد امکان پذیر نیست. یعنی ساختاری که اختیارات کافی و لازم را داشته و سپس جوابگوی معضلات و مشکلات هم باشد چرا که تا زمانیکه حلقه مفقوده برای شهرها باشد. هر دستگاهی فقط متولی امور مربوط به خود باشد این مشکل و معضل حل نخواهد شد.

وقتی که ساخت و ساز غیر مجازی انجام می‌شود چرا بایستی دستگاههای خدمات رسان مثل آب، برق، گاز و... در آن منطقه ورود کنند وقتی ورود صورت گرفت پس ما آن را قبول داریم و بالطبع بایستی معضلات آن را هم بر دوش بکشیم.

حفاظت از اراضی، سیستم حفاظت از اراضی متأسفانه مشکلی است که گریبان گیر کل کشور شده و در شمال کشور بهترین جنگل‌ها، کوهها و... در معرض نابودی می‌باشند ولی برخورد سطحی با آنها می‌شود. ریشه‌یابی علمی و دقیق ضعف در این سیستم‌ها که مطمئناً می‌تواند نقش مؤثری داشته باشد.

تهیه طرح‌های عمران و توسعه، طرح‌هایی که توسط وزارت راه و شهرسازی انجام می‌شود متأسفانه بیش از ۶ دهه است که در دنیا منسوخ شده است. ولی متأسفانه با دلایل مختلف نتوانسته‌ایم با تجارب دنیا همگام شویم. البته اجرای همین طرح‌ها نیز خالی از لطف نیست چرا که اجرای آن طرح‌ها نیز ساختارهای خاص خود را می‌طلبد که فعلاً برای ما امکان‌پذیر نیست.

شهرها باید شهروند مدار باشند، درست است که شهرها بایستی شهروند مدار باشند و همه خدمات و امکانات بایستی در اختیار یک شهروند باشد، زیر ساخت‌های اصولی و... در جای خود قرار داشته باشد. اما آیا شهروندان ما شهردار هستند؟ آیا شهروندان ما به این که شهرها خانه ماست رسیده‌اند؟ اشاره به سیل اخیر آبان ۹۴ ایلام- بعد از بررسی‌های بعمل آمده متأسفانه مشخص شد که سیل‌ها بعلت حجم بالای ۷۰ درصدی زباله‌های شهری نتوانسته بودند هدایت سیلابها را انجام دهند. زباله‌های که بایستی خیلی راحت و صحیح در مکان‌های مناسب قرار داده و توسط شهرداری‌ها به محل‌های دفن زباله حمل شوند.

همچنین کسانی که در این مناطق حاشیه‌نشین ساکن هستند هیچگونه حسن تعقلی به این مناطق ندارند و بعنوان یک محل گور به آن نگاه می‌کنند. به همین دلیل هیچ اقدامی در جهت بهبود شرایط در این محلات ندارند. سپس یک رابطه دو سویه از طرف شهر و شهروند تاب آوری شهری، پایداری شهری و... را به همراه دارد.

حسن زاده رئیس شورای اسلامی شهر ایلام

حاشیه‌نشین بخش‌هایی از شهر هستند که بعلت غفلت ایجاد شده و در حال حاضر کیفیت زندگی در این محلات بسیار پایین است که عدم ورود به موقع شهرداری‌ها را بعنوان متولیان شهر می‌توان ذکر کرد. اما هزینه‌های سرسام آور سازمان نظام مهندسی را ساخت و سازهای غیر حرفه‌ای و مهندسی نه تنها در این مناطق بلکه در دیگر نقاط شهر عامل دانست چرا که رعایت تعرفه‌ها به صورت منطقی بایستی در نظر گرفت نه بصورت مقایسه‌ای با کلانشهرها، چرا که بسته‌های حمایتی و تشویقی می‌تواند در سوق دادن مردم به ساخت و سازهای اصولی و مجاز بسیار مؤثر باشد. مثلاً کاهش عوارض شهرداری در شهر ایلام باعث رونق بخش مسکن و ساخت و ساز در این شهر شده که سود دو طرفه‌ای دارد و هم برای شهرداری که یکی از درآمدهای پایدار شهرداری‌هاست هم ساکنین از خانه‌های قدیمی و فرسوده رها می‌شوند. هم شهرها شکل و شمایل زیبا به خود اختصاص می‌دهند. معابر اصلاح می‌شوند و بسیاری فواید تقسیم و غیر تقسیم دیگر.

اشاره به درآمدهای ضعیف شهرداری را خود عامل عدم برخورد با ساخت و سازهای غیرمجاز دانست چرا که برای داشتن درآمد مجبور هستند به سمت کمیسیون ماده صد پیش رفته و حداقل‌های درآمدها را برای این که چرخه‌های یک شهرداری برای انجام امور اولیه و ابتدائی یعنی نظافت یک شهر توسط کارمندان داشته باشد.

درختکاری و ایجاد کمربند سبزر در حاشیه شهر که در حوزه وظایف اداره منابع طبیعی است می‌تواند به صورت پارک‌های جنگلی در اطراف شهر اجرا شوند تا این مناطق از تصرف توسط مهاجرین مصون بمانند، البته اداره جهاد کشاورزی و محیط زیست نیز

به صورت مستقیم و دیگر دستگاهها نیز بایستی در این حیطه ورود نمایند. چراکه این فعالیتها فرابخشی بوده و صرف یک سازمان نمی تواند از عهده انجام آن برآید.

ساخت و سازهای غیر مجاز، متأسفانه ساخت و سازهای غیر مجاز فقط مختص حاشیه نشینها نیست در سطح شهر، ادارات و سازمانهای دولتی نیز متأسفانه شاهد این تخلفات هستیم که عدم برخورد با آنها خود نیز باعث بر هم زدن توازن و سیمای شهر و... می شود.

خانم عبداللہی پژوهشگر حوزه اجتماعی

ایشان با اشاره به یک کار مطالعاتی که در اداره بهزیستی استان انجام شده که بصورت یک کار میدانی در محله بانبرز بوده است. پروفایلی از این محله تهیه شده که یکی از خروجیهای آن این بود که ساکنین این محله بیشتر کارگران فصلی بودند که محل کار آنها استقرار در میدان شهر ایلام می باشد که متأسفانه در ابتدای صبح چهره بسیار ناخوشایندی را برای این شهر به همراه دارد.

پدیده حاشیه نشینی که بیشتر مرکز بحث ما می باشد حاشیه نشینی جغرافیایی است در حالیکه ما مهاجرانی به صورت دوره گرد داریم که از دیگر استانها که اکثراً از استانهای همجوار هستند به ایلام آمده و در مناطق حاشیه نشین (بانبرز، بان بور، سبزی آباد و...) بصورت دوره ای ساکن می شوند. چرا که این افراد می دانند که در این محلات متأسفانه بزهکاری و کارهای غیر مجاز در آنها وجود دارد، ورود کرده و از زنان و کودکان بیشتری استفاده را می کنند یا به عبارتی جامعه هدف آنها این دسته می باشند. این حاشیه نشینی که می توان به آن حاشیه نشینی فرهنگی را اطلاق نمود به مراتب خطرناک تر از نوع جغرافیایی آن است. چرا که در نوع اول ممکن است بسیاری از افراد سالم و درست جامعه به دلیل مهاجرت از روستاها به ایلام آمده باشند ولی به دلیل نداشتن استطاعت مالی در این مناطق ساکن شده باشند. اما نوع دوم با برنامه ریزی و هدف استفاده از این پتانسیل خلاف به این محلات وارد می شوند و از ظرفیت های موجود جهت اهداف پلید خود استفاده می کنند.

چرا که مردم این محلات بعلت فقر فرهنگی حاکم بر آنها خود را به سرنوشتی که دارند محکوم می دانند. و پذیرفته اند که افراد بزهکار و طرد شده جامعه باشند. و حقوق شهروندی را کلاً فراموش نمایند. مهاجرت آنها به شهرها نه تنها سودی برایشان نداشته بلکه در بیشتر مواقع به افت تحصیلی فرزندان و حتی ترک تحصیل همراه باشد. پس حساسیت این بحث اجتماعی در این محلات بسیار حائز اهمیت است چرا که ممکن است از لحاظ مالی به تمکن مالی برسند و به دیگر نقاط شهر مهاجرت کنند ولی نوع تفکری که ممکن است در زمان سکونت در این محلات در ذهن آنها شکل گرفته باشد تا آخر عمر با آنها همراه بوده و با خود به هر جای دیگر نیز انتقال دهند و بالطبع در کل سطح شهر مشکل ساز باشند.

مهندس نوری معاون مدیرکل روستایی استانداری ایلام

ایشان در ابتدا خواستار نشست با رویکرد رونق اقتصادی روستاها و همچنین تخصیص اعتباراتی جهت این امر شدند. و با اشاره به این نکته که ۷۰ روستای استان ایلام در نوار مرزی ساکن هستند که بایستی از اعتبارات خاصی برخوردار باشند تا این روستاها حداقل برای امنیت کشور و حفاظت از مرز بوم‌ها خالی از سکنه نشوند پیگیری این امر را از طریق نمایندگان مجلس از محل ۳ درصد اعتبارات فرهنگی در روستاها خواستار شدند همچنین برگزاری دوره های آموزشی جهت فرهنگ سازی و اطلاع رسانی از عواقب بی برنامه مهاجرت برای آنها را متذکر شدند. البته شرایط ایجاد کسب و کار از طریق همان حرفه‌ها و آموزش ها نیز بیستی فراهم گردد. البته تا کنون در آن زمینه گاهای آموزشی زیادی انجام شده اما چون در طرف مقابل زرق و برق شهری و تبلیغات گسترده به آن سمت بیشتر است پس بایستی در این زمینه فعالیت بیشتری شود

جذب توریسم نکته حائز اهمیتی در استان ایلام است، ۱۰ روستای هدف برای گردشگری وجود دارد. که اگر شرایط جذب توریست را فراهم آوریم هم می‌توانیم از مهاجرت روستائیان جلوگیری کنیم هم به اقتصاد این استان و مردمش کمک کنیم. و در نهایت از این معضلات پیشگیری نماییم.

شکل ۳-۴ بحث و تبادل نظر حاضرین در نشست تخصصی حاشیه نشینی

خانم همتی معاون مدیرکل بهزیستی استان

ایشان وجه تمایز بین حاشیه‌نشین و سکونتگاههای غیر رسمی را یکی از مسائل مهم در برنامه مدیریت ستاد بازآفرینی دانست و اینکه شهرداری یا راه و شهرسازی بر اساس چه تعاریفی این محدوده‌ها را مشخص می‌کنند خواستار شد چرا که بایستی در ابتدا این محدوده‌ها از نظر جغرافیایی مشخص باشند تا بتوان برای آن یک برنامه‌ای را طراحی نمود. همچنین خروج از بعد فیزیکی معضل حاشیه‌نشینی را مهم دانست و فردی را که فرهنگ شهروندی ندارد را بعنوان یک فرد حاشیه‌نشین مطرح کرد. چه بسا در داخل شهرویا حاشیه آن ساکن باشد.

سرمایه‌گذاری در روستاها و کاهش سرمایه‌ها در روستاها یکی از عوامل پدیده مهاجرت هست که برای نگه داشتن روستائیان در روستاها بایستی هم اقدامات نرم‌افزاری هم سخت‌افزاری انجام شود که بایستی آن را امری مهم برشمرد.

مدیریت حاشیه‌نشینی در سطح استان ایلام متأسفانه فقط به شهر ایلام متمرکز و احصاء بعضی مناطق متمرکز شده ولی در این جا این سوال مهم مطرح می‌شود که آیا در دیگر شهرستانها مناطق حاشیه‌نشین وجود ندارد؟

در صورتیکه، شاهد شکل‌گیری این مناطق در دیگر شهرهای استان با آهنگی ملایم‌تر هستیم و تا می‌توان آن‌ها را مدیریت کرد باید فکری بکنیم و برای توانمندسازی و مدیریت این مناطق بایستی اقداماتی را بصورت پایلوت در زمینه آموزشی، اقتصادی، زیستی و... انجام داده و در صورت اثر بخش بودن به کل استان تعمیم دهیم.

استفاده از تجارب موفق و برنامه‌های موفق اجرا شده در سطح استان مثل طرح خودیار که توانسته در روستاها خوب جواب دهد و حلقه اصلی این فعالیت خود مردم هستند می‌تواند از جمله فعالیت‌های باشد که می‌تواند در این زمینه موثر واقع شود.

سرهنگ داوری، نماینده حوزه انتظامی استان

ایشان با اشاره به اینکه اکثر مشکلات شهر ایلام مربوط به قسمت حاشیه‌نشین می‌باشد. جرایم در این محلات را به سه قسمت عمده مواد مخدر، قانون شکنی، سرقت تقسیم‌بندی کرد. در قسمت انتظامی موضوع امنیتی قسمت‌های حاشیه‌نشین بسیار اهمیت دارد. چرا که حاشیه‌نشینی در دل شهر ایلام وجود دارد. در شهر ایلام حاشیه شهر جدای از بافت قدیمی یا بافت شهری نیست. بلکه در هم تنیدگی بین آنها بسیار محسوس است و معضلات براحتی در سطح کل شهر گسترده می‌شود.

در کلیه کلانتری‌ها ۵-۶ بعداز بررسی‌های بعمل آمده بالاترین جرم در هر کلانتری استخراج شد و متناسب با این جرم‌ها کارشناسان انتظامی در مساجد و مدرسه‌های هر منطقه کلاس‌های آموزشی لازم و پیشگیرانه و خدمات مشاوره‌ای را ارائه داده‌اند. تا در حد امکان پیشگیری‌های لازم انجام شود اما به نظر می‌رسد تا کلیه دستگاههای اجرایی به طور جدی وارد عمل نشوند نمی‌توان از پیشرفت این پدیده و معضل جلوگیری کرد. حال با صرفنظر از علل شکل‌گیری این محله‌های حاشیه‌نشین، مدیریت آنها جهت جلوگیری از آسیب رسانی آنها به سطح شهر موضوع مهم تریست.

کنترل جرم به دو روش سنتی یعنی از طریق خانواده، همسایه، مدرسه، مذهب و... یکی از روش های است که هنجارهای اجتماعی به فرد القا می شود. و روش دوم روش رسمی هست که مراجع قضایی، پلیس، دستگاههای نظارتی در این روش ورود می کنند که البته آموزش بخصوص در مدارس حاشیه می تواند نقش مؤثری داشته باشد لذا در هر دو محور بایستی فعالیت های شکل گیرد چراکه ورود دستگاههای قضایی برای کسانی که مقاوم شده اند دیگر جوابگو نیست.

۴-۵ جمع بندی

- ۱) تعریف دقیقی از حاشیه نشینی و سکونتگاههای غیررسمی از طرف شرکت عمران و بهسازی شهری ایران
- ۲) تعیین تکلیف شهرهای دیگر استان از نظر تعیین محدوده های حاشیه نشینی و ابلاغ به دستگاههای مرتبط
- ۳) تشکیل جلسه ای با شهرداریها و دهرداریهای استان با همکاری دفتر امور شهری و شوراهای استانداری ایلام
- ۴) درخواست تخصیص اعتبار برای روستاهای مرزی استان از محل ۳ درصد اعتبارات فرهنگی
- ۵) کاهش تعرفه های نظام مهندسی جهت ترغیب شهروندان به ساخت وسازهای اصولی و مهندسی
- ۶) عدم خدمات رسانی دستگاههای خدمات رسان (آب، برق، گاز و...) به مناطق جدید و در حال شکل گیری جهت جلوگیری از توسعه آنها
- ۷) برگزاری دوره های آموزش فنی حرفه ای و اطلاع رسانی جهت ساکنین روستاها برای ایجاد منبع درآمد و اطلاع از مضرات مهاجرت های بی هدف به شهرهای بزرگ
- ۸) تهیه برنامه ای جهت احیاء روستاهای جاذب توریسم با هماهنگی اداره میراث فرهنگی
- ۹) برگزاری دوره های آموزشی خاص جهت زنان و کودکان در محلات هدف (بان برز، بان نور، سبزی آباد) شهر ایلام
- ۱۰) برگزاری دوره تاب آوری شهری با توجه به وضعیت موجود شهر ایلام و ارائه راهکاری عملیاتی جهت بهبود وضع موجود
- ۱۱) انجام مطالعاتی در زمینه اسکان پایا در شهر ایلام

۴-۶ مکان و زمان برگزاری نشست

مکان: استانداری ایلام - سالن شهید حمد حیدری زمان: ۱۳۹۵/۳/۹

۴-۷ گزارش تصویری برگزاری دوره

شکل ۴-۴ بنرمعرفی نشست تخصصی حاشیه نشینی (بررسی عوامل، چالشها و راهکارهای پیشنهادی)

شکل ۴-۵ بحث و تبادل نظراعضا نشست تخصصی حاشیه نشینی (بررسی عوامل، چالشها و راهکارهای پیشنهادی)

شکل ۴-۶ نشست تخصصی حاشیه نشینی (بررسی عوامل، چالشها و راهکارهای پیشنهادی)

